

Передплата

на «РУСЛАНА» вносять:

в Австрії:

на цілий рік . . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . . . 5 кор.
на місяць . . . 1-70 кор.

За границю:

на цілий рік . . . 16 рублів
або 36 франків
на пів року . . . 8 рублів
або 18 франків

Поодинокое число по 10 сот.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділь і руских свят о 5½ год. пополудни.

Редакция, адміністрация і експедиция «Руслана» під ч. 1. п. Домбровского (Хорунщини). Експедиция місцева в Агенції Соколовского в насажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє.

Рекламації неопечатані в вільні від порта. — Оголошенє звичайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в «Надісланім» 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 сот. від стрічки.

Політичний огляд.

Австро-Угорщина.

Відроченє чеського союму викликало на разі часткове пересиленє міністерства, бо міністри чеські Прашек і Фідлер внесли зараз після того просьби о відставку. Міністер президент бар. Бек був отже приневолений виїхати до Будапешту, щоби монарсі представити політичне положенє, бо з уступленєм згаданих двох міністрів розбилаб ся парламентарна коаліція. Одначе теперішнє положенє заграничне є того рода, що держава австрійска не може в тій хвилі переходити пересиленє і тому згадані міністри також будуть приневолені дальше остати на своїх становищах.

Тимчасом деякі чеські дневники висловлюють погляди, що як раз з огляду на теперішнє внутрішнє і заграничне положенє не повинні міністри чеські уступати. Визначний провідник чеський з Моравії відзиває ся в дневнику Union з покликанєм на заграничну політику і звертає бачність чеського народу і чеських міністрів на те, що в сій хвилі відбувати ся будуть важні для Чехів і для Славянщини події і тому чеські міністри повинні стояти при державній кермі і бистрим оком слідити сі події.

Греба сему політикови чеському признати повну справедливість і далекосяглий погляд і тому можна бажати, щоби чеські послі і міністри не дали збити ся з пантелику німецькими галабурдниками. Треба іменно мати на тямці, що таким Вольфам і Пахерам не розходило ся о нічо иншого, як вдоволити свому самолюбству, що не одного з них, але Пядого другий раз покликано до міністерства. Було би отже вельми сумно з державою, в котрій такі люди мали би стати при державній кермі, як Вольф або Пахер. Можна отже сподівати ся, що міністерство бар. Бека, як небудь ослабленє внутрішнім розв'язанєм, перетриває бодай до другого грудня, та що бар. Бек винайде спосіб якоюсь новою реконструкцією заспокоїти особисті змаганя самолюбних одиниць, або погрозою розв'язаня держ. ради втихомирити обструкційні змаганя в парламенті, щоби перевести важні для держави справи а іменно сербський торговий договір, прологу про злуку Босни й Герцоговини і дещо иншого, хоч проволока сих справ не змоглаб ще довести до упадку цілого міністерства, на що завзяли ся німецькі галабурдники. Труднійша була би справа, колиб правительству не повело ся перевести хоч би бюджетової провізорії, бо в теперішнім положеню повертати знов до влади §-у 14-го було би таки неможливою справою. Все те однак ще не розв'язалоб німецько-чеського питаня, котре домагає ся рішучо наконечної полагоди.

Міністер-президент бар. Бек, як зві-

щають нинішні телеграми, не міг ще виїхати до Будапешту з просьбою о відставку чеських міністрів, бо бажає ще виждати висліду переговорів, які мають відбути ся з парлам. комісією чеських сторонниць. Ся комісія має також відбути нараду з чеськими міністрами нинішнього дня. В середу відбуде комісія нараду з бар. Беком, котрий передвчера переговорював з міністрами чеськими, але не міг дійти до проясненя положеня і для того аж в четвер буде міг Короні представити певні предлоги в сій справі. Одначе в двірських кругах, як звіщають Nar. Listy, бажать обмежити пересиленє міністерске, щоб не допустити до загального пересиленя. Просьба чеських міністрів о відставку має бути на разі так полагоджена, що остануть поки що в кабінеті, а правительству буде змагати до полагоди в держ. раді держ. конечностей і справи злуки Босни. Колиб показала ся неможливість полагоди сих справ, тоді послідувалоб рішенє в справі цілого кабінету. Вигляди на успішну полагоду сих справ одначе не конче рожеві, бо не тільки німецькі галабурдники а la Вольф і Пахер грозять обструкцією в держ. раді, але й бувший міністер торговлі гр. Форт заповідає широко вступною статією в Nar. Listach обструкцію з чеського боку.

Німецько-чеський спір заострив ся ще більше після відроченя союму уличними демонстраціями в Празі народних чеських соціалістів і соціал демократів, з котрими злучили ся також студенти, а як показало ся, сербські і хорватські студенти були проводирами сих демонстрацій. В суботу вечер, в неділю і вчера на Перекопах і площі св. Вячеслава доходило до таких демонстрацій проти Німців, що не тільки поліція і жандармерія, але й військо було приневолене вдатися в справу, щоби повернути спокій. Демонстрації проти Німців проявили ся також в провінціональних містах в Теплицях і Яблонці, а Die Zeit звіщає, що чеські міністри вислали порученє до Праги, щоби там залишено противімецькі демонстрації.

В Будапешті зєдинені комісії делегації угорської радили про окупаційний кредит. Міністер Буриян, яко управитель Босни й Герцоговини, подав свій вивід про головні основи парламентарної репрезентации сих країв. Буде она опирати ся на трох головних живлах віроісповідних: Музулмани (давні сербські дуки, збісурменині беги), православні Сербі і катол. Хорвати і ті три ісповіданя будуть вибирати своїх представників до кр. союму, але без примусу вибору конечно свого віроісповідника. Крім кр. союму мають вийти в життя також окружні репрезентации вже з весною.

Відтак подав бар. Буриян предлоги, які будуть внесені в боснійскім союмі (розширене карної процедури і в злучі з тим змінена компетенція війскових су-

дів). При тім висловив він надію, що населенє зуміє покористувати ся із зрозумінєм набутими правами.

В розправі над сими виводами вказували многі бесідники, що організація нових тіл законодатних боснійских не належить до делегаций і домагали ся, щоби змінила ся дотеперішня політика в Босні ведена досі в інтересі Австрії. Після того ухвалено окупаційний кредит і резолюцію що річно повторювану про перенесенє спільн. міністерства скарбу до Пешту. На ріжні закиди відповідав бар. Буриян а що до докору про германізаційну систему заявив, що спершу переважав німецький язик, бо адміністрація була військова, але тепер відбуває ся зміна в користь краєвого язика, бо не можна там заводити язика мадярского. Крім того висловив надію, що в Сараєві буде відкритий банк, котрий буде пособляти промислови і торговлі.

Військова комісія австр. делегації відбула також вчера засіданє, а по вступній промові референта Козловского виголосив ширший вивід міністер війни Шенайх, котрий ухвалено в цілости випечатати.

Міністер Аппоні виголосив промову перед виборцями, в котрій заявив, що останніми часами склали ся події, які приневолили Австро-Угорщину до злуки Босни й Герцоговини. В справ-виборчої реформи означив, що в предлозі признано угорским горожанам ширші права, як спершу було намірено і осудив демонстрації в тій справі соціал демократів.

В Сараєві відбули ся загальні збори сербского самостійного сторонництва, до котрого належать переважно селяни. Збори ухвалили вислати депутацію з 60 членів до цісаря Франц Йосифа, щоби зложити чолобитню і подяку за злуку Босни й Герцоговини. Депутація буде зложена в части з селян, в части з духовних і світських горожан, а провідники депутації мають уже в неділю виїхати до Відня.

У цісаря Франц Йосифа був на послуханю англ. амбасадор Гошен і вручив письмо відручне короля Едварда яко відповідь на цісарске відручне письмо в справі злуки Босни й Герцоговини.

Заграниця.

За міністром Ізвольским, котрий їздить по європейских столицях (з Лондону переїхав до Парижа а відтак має удати ся до Берліна), щоби умовити ся там що до европ. конференції, висилає також Сербія своїх мужів в дипломатичнім посланництві. В тих днях сербський міністер заграничних справ Мильованович має в Берліні зустрінути ся з Ізвольским, а се замітно, що як раз в Берліні мають сі дипломати пересправляти про Австро-Угорщину або, як в Білгороді собі думають, про по-

діл Босни й Герцоговини! Се очевидно більше сьмішно, як сумно!

Але ще сумнійше то, що Сербія риводночасно висилає бувшого міністра президента Миколу Пасича в спеціальній місії до царя. Пасич, як то кажуть, не з одної печі їв хліб, був болгарским агентом, прислужником Міляна, спершу приятелем, відтак ворогом Болгарії, агентом в нечистій доставі гармат, а як Reichspost цілком отверто зазначає, шпигуном і відтак міністром-президентом. Він накладал з хорвацко-сербскою коаліцією в Австрії і провадив великосербску пропаганду в Босні і такого посланника висилає Сербія в дипломатичних справах до царя. Приниманем таких людей в урядових справах додає ся лише заохоти крайнім живлам в Білгороді, котрі вневняють ся в тім погляді, що они урівнені до своїх загорілих починів.

В Білгороді при таких обставинах очевидно товпа загорілих виправляє дальші демонстрації, а позаяк в програмі для конференції виключає ся областні винагороди для Сербії, тимто розятрене в Білгороді ще збільшило ся і політичне положене заострило ся.

З Чорногори прибув до Білгороду міністер війни генерал Вукотич, щоби довести до воєнної умови з Сербією в цілі одноцілого поступованя проти Австрії, зорганізувати ватаги добровольців, і взагалі уложити воєнний плян. Австро-Угорщина повинна отже числитися з операцією на два фронти, одначе мимо того нема сумніву, що австро-угорська армія не потребує великих приготувань, щоби свою задачу сповнити як слід. Тимто і неправдивими показали ся вісти про мобілізацію австро-угорської армії і про покликане резерви і доповняючої резерви, бо такі справи не могли би утайти ся а всі такі розпорядки видають ся на приказ ці саря. Велике роздратоване в Білгороді викликало пробне стріляне остриями набоями австро-угорских воєнних кораблів, що стоять на 35 кілометрів віддаленя від Білгороду на Дунаю.

Організація воєнних сил в Сербії веде ся з великим поспіхом. Як звіщає Pestí Hiriar з Солуня, наспіли дорогою через Бріндаї замовлені Сербією в Англії скорострільні гармати. Велике одушевлене в Білгороді мав викликати приказ виданий міністром війни, щоби кіннота виострила шаблі.

В цементовій фабриці в Теоцинї (на Угорщині) застановило роботи 400 сербских робітників і виїхали до Сербії, а з Америки 20000 там поселених Сербів мало заявити, що з вибухом війни зараз прибудуть яко добровольці зовсім уоружені.

З Пешту звіщають, що Сербі кораблями перемичують з Відня оружє до Сербії. Оден корабель забрало походило з Реґенсбурґа. В Пешті роблено ревізії у купців заліза за перемичуваним оружєм але без успіху.

Білгородські купці передали міністроу Мильовановичови пропамятне письмо, в котрім висловили готовість в потребі все віддати правительству до розпорядимости, а також надію, що міністроу поведе ся наклонити европ. держави, щоби виступили в обороні Сербії задля заподіяної кривди Австро-Угорщиною. В салі скупщини відбула ся тайна нарада в сіх послів що до дальшого поступованя.

Францускі дипломати круги осуджують поїздку міністра Мильовановича яко зовсім схиблену справу. При всій прихильности для Сербії не може бути мови про якусь винагороду за злуку Босни.

Між королем Петром а кн. Юрієм мало останними днями дійти до яскравого спору. Король грозив уступленем, але заговорники відрадили єму. Династична справа починає путати ся із справою заговорників і може довести до катастрофи. Міністер Мильованович в переїзді через Відень розмовляв з ред. N. fr. Presse і запевняв, що королевич не в воєвничо успособлений, але вельми палкий. Міністер має надію, що европ. держави покажуть зрозумінє для народних змагань Сербів.

В Туреччині останними часами почали бойкотувати австро-угорські товари, так що не допускали до виладованя кораблів, які там наспіли. Одначе тепер починає сей бойкот слабнути, так що австро-угорські купці можуть знов висилати там свої товари.

Болгарія веде також поквапно приготуваня воєнні, хоч сама не думас починати війни, одначе бажає бути готовою на всякий случай. Головним предметом спору з Туреччиною є справа східної залізничї, котрої не хоче видати Болгарія і навіть з покликанем на свою незалежність не хоче пересправляти в сій справі з Туреччиною, лише з дирекцією сеї залізничї. Отже одна точка, котра може довести до турецько-болгарської війни. Наслідком того Туреччина заявила через свого амбасадора в Парижі, що приготуваня Болгарії приневолюють її також до евент. мобілізації. Одначе тепер заострене якоесь зменшило ся і в диплом. кругах висловлюють надію, що поведе ся полагодити мирно болгарско-турецкий спір. Француский амбасадор Копетане в Царгороді був у великого везира, запевнив о мирнім настрою царя Фердинанда а великий везир заявив, що Туреччина в такому случаю готова залишити мобілізацію.

Як звіщають до W. Allg. Ztg, Туреччина вступила в прями переговори з Австро Угорщиною що до злуки Босни й Герцоговини і відступленя Санджаку.

Ще го споминів про Мажея Рильского.

(Конець).

Історичні умовини життя виробили в селян нашого краю такий погляд, що вони ніяк не можуть зрозуміти, як се чоловік може так трудити ся, як Рильский, без ніякої для себе матеріяльної вигоди. Отже з початку й наші романівські селяни не могли ніяк з тим погодити ся, що як се може бути, щоби чоловік, та ще й пан, міг трудити ся, не маючи з сього ніякої вигоди. Оден з них, підстаркуватий чоловік Антон, тоді, як а ще ходив до школи, якоесь підвозить мене по дорозі до школи і питає: «Скажи мені, Іване, і яку се пользу має наш пан, що осе він безплатно з вами побиваєть ся, вчивши вас у школі, та ще дає для школи хату, топливо, світло та книжки? Я малий і сам не знав гаразд, що єму відказати, але кажу єму, що се діло Рильский любить, та мабуть хоче, щоб ми не були темні, щоб що небудь знали й ні за яку плату він і не думає. А мені здаєть ся», — каже Антон, — що він на те так трудить ся, щоби заслужити від начальства за се який чин, або медалю». Ог яка в них думка була, а їм і в голову не могло вмістити ся, що сей чоловік на те трудить ся, щоб ми знали, де ми, що ми «і чий ми діти», і як ми се добре зрозуміємо і з нас вийдуть свідомі сини України, то се єму буде найбільша плата за єго важку, невпинну працю.

Праця була дуже тяжка, бо крім того, що треба було вчити у школі, ще

треба було й обороняти школу від її ворогів. А ворогів було чимало, бо школа лічилася як церковно-приходська і духовенство мало право вмішувати ся до науки в школі. Але з початку якоесь Рильскому поталанило відгородити ся від сих добродіїв, що они до школи майже зовсім не втручали ся, так що Рильский сам, хоч і католицкої віри був, учив учнів навіть Закона Божого.

Як скінчили ми школу, то нас чоловіка скілька повезли в Паволоч на екзамен. Поїхав з нами і Рильский. Підчас екзамену Рильский здивував батюшок, котрих там було чимало, як начав учнів екзаменувати по Закону Божому, питав молитов, з історії древнього і нового завіту, з катехизису, про богослуженя, та церковне облаченіє. Се все він добре знав, бо мусів єго нас учити. Як у тій піснї співають ся: «куди вітер віє, туди я хилю ся», так і Рильский мусів хилити ся, бо знав, що як не будеш сам хилити ся, то тебе силоміць нахилять, хоч і не захочеш... Але єго не нахилили, а просто відхилили від школи, бо під кінець давали зрозуміть єму, що він, з їхнього погляду, не дуже бажаний чоловік у школі.

Рильский ще довгенько боров ся проти нових порядків, які завели батюшки в школі, але бачить, що нічого проти сього не вдіє, та мусів занехати свою працю в школі. Та і як єму можна було вдержатись, коли вже починалось таке, що одного разу приходять місцевий батюшка до школи, а Рильский учить школярів географії, — довгенько батюшка слухав, а далі не видержав, тай каже до Рильского: «скажіть, будьте ласкаві, навіщо ви їх учите географії? Хіба она мужикови потрібна? не все одно, чи він буде знати, що сонце стоїть, а земля ходить кругом сонця, чи зостаєть ся при тій думці, що земля стоїть, а сонце кругом землі ходить?»

Батюшки в нас здебільшого з тих «перевертнів», які, як казав Шевченко, помагають «з матері полатану сорочку знимати!»

Отже треба було в школі вести повсякчасну боротьбу з сими та другими «перевертнями»: взагалі не тільки в школі, а і всюди Рильский на протязі всього свого життя вів сю боротьбу, обороняючи «меншого брата» гід усякого хижачтва. Ще в 1861 році в «Оснoві» за місяць лютий була поміщена статя Рильского під псевдонімом «Максим Чорний», в котрій він вже тоді писав, що: «почуваючи і уявляючи все більшу і більшу необхідність гуманного зєднаня зо всею народньою масою, молодше покоління почало розглядати минуле і сучасне житє народу, та находячи в ньому житєву самобузню силу, починає все глибше єму співчувати і перестає лічити себе чужим тому народови, чия земля їх годувала, чия пісня розбудила в них перші сердечні думи, з котрим врешті они мусять зійтись в наслідучім громадским житї. Се молоде покоління поставило собі метою — допомагати всіми чесними засобами нравственному і вєщественому розвоєви народу» і т. д. одним з головних діячів сього «молодого покоління» був Рильский, таким він остав ся і до самої смерти. Хоч родивсь і виріс в чужій для нас шляхотській семі, але як і другий з сьогож таки «молодого покоління» теж вже покійний В. Антонович — він, надієм ся, і заслужив того, що Україна признала єго своїм сином. Таких людей, як були сі два велетні, Україна не тільки признає своїми синами, а поставити їх нашими «перевертнями» на зразок, як своїх самих краспих і любіщих серцю синів. Земля пером Вам, рідні сини України, «нехай такі сини родять ся, не тільки на землі, а й на камені».

НОВИНИ.

— **Календар.** В середу: руско-кат.: Пеллагі; римо-кат.: Уршул. — В четвер: руско-кат.: † Якова ап.; римо-кат.: Кордулі.

— **Ексц. Митрополит** **Гр. Шептицький** повернувся в суботу до Львова, покріплений на силах і здоровлю в заведенню Лямана під Дрездомом, і явився на вчорашній засіданню союму.

— **Перша філія „Сокильського Базару“.** Зі Стрия доносять нам, що отворене тамошньої філії львівського „Сок. Базару“ наступить дня 4. листопада, в четвер. Отворене торгівлі буде звучене в торжественним посвятичем льокалю. На се свято надіють ся численного візду руского духовенства і світської інтелігенції з цілої Стрийщини.

— **Просьвітний рух в львівськім повіті.** Під Львовом лежить село Клепарів з около двома тисячами руского населення. Мимо того нема там ані рускої церкви ані каплиці. Тому не мож дивувати ся, що руске населення в Клепарові сильно польовізує ся і пропадає для своєї Церкви і для народу. Велику заслугу покляло проте на народнім жертвенику кількох тамошних патриотів, які подбали о заложенє там читальні „Просьвіти“. Отворене читальні відбуло ся останньої неділі вечером. Поки що до читальні вписало ся доволі мало членів, бо ледви 30, але є надія на ліпші відносини. До виділу вибрано пп.: Йос. Ганкевича, Зах. Мартинця, Ів. Вериториха, Вол. Масра і Юр. Жмура, а заступниками пп. Кл. Жмура і Ів. Унятовича. Виділ зложений з найсвідомійших горожан Клепарова дав запоруку, що в новій народній кріпості найде ся небавом вся клепарівська руска громада. З жалем приходиться ствердити, що Головний Виділ „Просьвіти“ мимо просьби не вислав на отворене Читальні свого відпоручника. — **Н.**

— **Відозва.** Подає ся сим до прилюдної відомості всіх интересованих, що перші загальні конституючі збори тов-а учителів висших шкіл „Учительська Громада“ відбудуть ся невідклично дня 1. листопада с. р. По богослуженю о 8 год. рано наступить о пів до 10. отворене загальних зборів по отсей програмі: 1) Вибір президів зборів; 2) звіт з діяльності статутно організаційного комітету і відчитанє статута; 3) реферат проф. О. Прислонского про програму діяльності тов-а; 4) внесенє членів; 5) вибір виділу; 6) наукові реферати а то: д-ра Вас. Шурата „Культурні елементи в українській літературі“; д-ра Стеф. Томашівського „Розвій нашого шкільництва“ і д-ра Стеф. Рудницького „Про науку географію“. Місце загальних зборів означить ся пізнійше. — Не сумніваємо ся, що руский загальнє вспоможє новоповстаюче тов-о в его змаганях а Висп. Учительство розуміючи потребу і вагу сего тов-а як найчисленнійше явить ся на перших загальних зборах і дасть доказ, що є свідоме ваги і значеня тов-а і тої великої задачі, яку оно в розвою нашого шкільництва і в вихованю молодіжи має сповнити. Львів 17. жовтня 1908. Підписані на статуті члени основателі: **Юл. Романчук, Ол. Борковський, Ол. Барвінський, Ів. Вахнянин, о. Ал. Стефанович, Гр. Цеглиньський, Ів. Боберський, В. Білецький, др. Ів. Брик, В. Герасимчук, Іс. Громицький, М. Грушевський, др. Ів. Зеліньський, Ом. Івануцький, Н. Ісепенко, Ал. Клим, Юл. Кобильнянський, В. Емцицький, Іл. Кокорудз, др. Ів. Копач, др. М. Коцюба, П. Кужановський, др. В. Левіцький, Ю. Левіцький, о. Т. Лежогубський, Т. Лещій, о. Л. Лужницький, Н. Лучко, Н. Мельник, о. Анд. Міський, Іл. Огоновський, П. Огоновський, Г. Павлюк, К. Петрачук, М. Рибачек, Йос. Роздольський, о. Ів. Рудович, Ев. Семака, др. К. Студинський, др. Ст. Томашівський, Р. Цеглиньський, др. В. Шурат, о. др. Ст. Юрик, Осип Янів.**

— **Зі Збаража** пишуть нам: Дня 8. с. м. відбули ся загальні збори „Руского Народного Дому“ в Збараж. Позаяк інституція та дуже гарно розвиває ся, про що свідчить хотяй би капітал оборотовий, який зріс протягом трох літ естования до 120.000 К — рішили зібрані члени на внесене председателя зборів д-ра Володимира Білльського приступити до зби-

рания фонду на будову власного дому в отсей спосіб. За приміром комітету будови бурси Тов-а педагогічного збирати меть ся сей фонд дорогою безпроцентових позичок акціями по 1 К. Члени згодились на се, щоби належну їм в слідуєчій році дивіденду перенести на фонд будови дому. Крім сего знайшло ся еще одно жерело дуже гарного і певного доходу на сю ціль а іменно: Присутній на тих зборах п. Евген Білльський, властитель першої галицької рускої фабрики туюток і паперців, заявив, що готов на будову сего дому дати від продажі туюток 10%, а від кожної сотки паперців 10 с, котрі наш повіт зконсумує. Після рахунку консумує наш повіт около 15.000 пуделок (по 100 книжечок), від котрих прибулоб на сей фонд річно 1500 К. Се розуміє ся могло би наступити тоді, если би Русини цілого повіту жадали у всіх торговлях і крамах лишень туюток і паперців виробу сеї фабрики та лишє тих уживали. Загальні збори прийняли сей проєкт з одушевленєм, та припоручили Дирекції зайнятись переведенєм сеї справи на активну дорогу. Дирекція виконала се препоручене в слідуєчій спосіб: зладила етикетки „Народного Дому“. Ті етикетки віддавати ме фабрикантови п. Е. Білльському за квоту, котра відповідати ме повисшій заяві, а заразом віднесе ся до загалу Русинів тутешного повіта відозвою звизаючою до купования паперців і туюток лишє з етикетками руского „Народного Дому“ в Збараж. Годилось би, щоби за приміром Руск. Нар. Дому в Збараж і Народного Комітету пішли інші інституції рускі, а присворилиб легким спосібом дуже певне жерело доходу на свої ціли. Вкінці пригадуєсь Впов. Родимцем, що від білянського зиску сеї фабрики туюток призначив п. п. Е. Білльський 50% на інші народні ціли, а то Тов-о педагогічне 10%, на будову церкви в Сеняві 35 проц., а на фонд вдів і саріт по свьячениках 5 проц. Заряд фабрики стоїть під сталою контролею Тов-а педагогічного і Комітету будови церкви в Сеняві. — **Кость Редчук.**

— **Зима** загостила до нас так невадїно, що захопила на поли останки землеплодів, а по містах дала ся також відчуті нериготованому на єї приняте населеню. Сніг паде вже два дні безпереривно і по части топить ся на болоті, але переважно стелить ся грубим простиралом на землі. Навіть не заносить ся на поворот осіннього тепла, бо віденська стация метеорологічна заповідає дальші опади і зимно. Впрочім холод не скоро би уступив, якби сонце засьвітло, бо стопленє такої маси снігу зужило би доволі тепла і охолодило би воздух. Зима закипла собі грубо із всяких віщунів погоди.

— **Бойкот австрійських товарів в Туреччині.** Молодотурецкий комітет з Царгорода розіслав до субкомітетів по всій Туреччині обіжників з приказом, бойкотувати австро-угорські товари. Один усту обіжника звучить: „Поручаємо вам бойкот австрійських товарів оповістити афішами, а купцям, навіть найменшим, строго заборонити набуванє товарів з Австрії, в противнім випадку купці виставляють навіть своє житє на небезпеку“. Також вся турецька преса агітує за бойкотом австрійських товарів, але радить поки що купувати вже спроваджені в Австрії товари, а бойкотувати ті, які би від тепер прибували з австро-угорської монархії.

Оповідки.

— **Репертуар руского театру в Станиславові.** (Саля тов. ім. Мюнцш. Початок представлення 7½ вечером. Білети продає „Народна Торговля“, а від 5. год. каса театру).

В середу дня 21. с. м. „Жидівка“ опера в 5 діях Галевйого. Гостинний виступ М. Шляфенберга, в ролі Елеазара.

В четвер дня 22. с. м. „Мари“ родинна драма в 3 діях Г. Ібсена.

В суботу дня 24. с. м. „Барон циганів“ оперетка в 3 діях Стравса.

В неділю дня 25. с. м. „Серед бурі“ історичні картини зі співами в 5 діях Бориса Грінченка.

— **З львівської політехніки.** Професором загальної механіки став іменованний др. Максим Губер, дотеперішній професор держ. школи промислової в Кракові.

Посмертні і оповістки.

— **Гонората з Станиславських Левицка,** вдова по учителю, упокоїла ся по довгій і тяжкій недужі у Львові дня 18. с. м. в 54. році життя. Похорони відбувають ся нині о 3. год. по полудні. Муж покійної був учителем школи в Березовиці великій біля Тернополя. Хоть покійна була в роду Полькою і остала вірною своєї народности по конєць свого життя, мимо сего шануючи память свого мужа, бл. п. Юліяна, виховала обох синів на Русинів. Один з них, Остап, є слухачем IV. р. техніки, другий, Богдан, студентом III. р. прав. Оба відбули слідчу вязницю в часі звісних студентських розрухів на львівськім університеті, а бідна мати, хоть Полька, з сльозами в очах говорила до знакомих: „нехай сидять, коли руска справа домагає ся!“ Хоть повдовіла перед 20-ти роками, перевела синів через гімназию та щирим серцем оточила діти свого мужа з першого подружя. Вічна память найблагороднійшій жінці і матері!

— **Настя Грінченко,** українська письменниця, дочка Бориса Грінченка, звісного письменника, упокоїла ся в Києві дня 14. с. м. в 24. році життя. Похорони відбули ся в пятницю при дуже численній участі київської української громади. Покійниця народила ся в Харківщині, освіту побирала в львівськім університеті. На полі українського письменства виступила з фольклорними материялами, надрукованими в збірниках „Етнографическіє материяли“ та „Изъ усть народа“, виданих під редакцією Б. Грінченка в Чернигові. Переклади та оригінальні твори покійної друкувались в отсих українських виданях: „Дзвінок“, „Л.-Н. Вістник“ (переклади С. О. Шрейнер), „Нова Громада“ (псевдонім — Н. Гавнюк: „Два перші дні“, „Федеративна ідея у декабристів“, „Анатоль Франс“, переклад з Брандеса, переклади оповідань Маргерит та А. Франса) „Рада“ (дрібні статі й дописи). З окремих видань переклади двох штук Ібсена („Гедда Габлер“ та „Жінка з моря“) і „Пригоди Гека Фінна“ в оповіданя Марка Твейна. Для дитячого читання покійна упорядкувала отсей збірочка: „Добрый звір“ (в Чернигові), „Буря на морі“ та „Між хмарами сонечко“. Крім того деякі праці покійної надруковано російською мовою в газетах „Кіевскій Голосъ“ та „Кіевскія Вѣсти“. Покійна брала живу участь в громадськім руху останних літ і наслідком того відповідала судово в справі так званої „Любенської самооборони“. Бурхливий 1905 рік не минув без сліду і для здоровя покійної: тоді вперше показали ся у неї зародки страшної слабости туберкулози, яка й перервала молоде житє працюючої письменниці. В. І. п.!

— **Анастасія Ліщинська,** жена сотрудника в Угерцях незабитовських, упокоїла ся у Львові дня 15. с. м. в 22. році життя. В. І. п.!

Наука, штука і література.

— **Franciszek Jaworski. Cmentarz Gródecki we Lwowie.** (Biblioteka Lwowska. Wydawnictwo Towarzystwa Miłośników przeszłości Lwowa t. II.) We Lwowie 1908. Nakładem Towarzystwa M. p. Lw. 8° ст. 49. і 11 ритовин в тексті.

Сей томик „Львівської бібліотеки“ повстав наслідком бажаня Ради м. Львова, висловленого д. 27. мая с. р., щоби видати короткий опис городецького кладовища, з якого протягом одного року мають бути усунені всі пам'ятники і тліні останки померлих, а само кладовище буде замінене мабуть на публичний город. Праця п. Яворского, заслуженого монографіста м. Львова, подає історію городецького кладовища почавши від его заснованя,

цілий ряд згадок про померших, похованих тут, а також малює яскраво його нинішній невідрадний стан. З огляду на те, що се кладовище щезне небагом з поверхні Львова, має праця п. Яворського до певної степені актуальну вартість, особливо для родив, яких члени там спочивають. Поручено тут також питав далішої долі сего кладовища. Було оно й гробівцем львівських руских митрополитів і інших церковних достойників (пор. ст. 31—33). По більшій частині перенесено їх на личаківське кладовище 1881 р., а іменно: митрополитів Григорія барона Яхимовича і Литвиновича, єпископа Бохенського, крилошан Іжака, Лотоцького, Левіцького, архіпресвітера Мартина, рицаря Барвінського і ин. Моців митрополита Ангеловича, який вмер 1814 р., не удало ся віднайти мимо пильних пошуківань. Він ляг десь в безіменнім гробі, з якого не остало ні сліду. Книжочка п. Яв. написана дуже цікаво і заслугоє на те, щоби розійшла ся в як найбільшій числі. — Б.

Галицький сойм.

Засідає в дня 17. жовтня 1908.

Перед днешнім порядком правит. комісар гр. Лось відповідає на інтерв'єляції пп. Баталі, Стапінського і К. Левіцького в справі поведення поліції підчас демонстрації дня 27. вересня с. р. перед соймом. Гр. Лось зазначив, що намісництво зарядило в тій справі слідство, переслухало зголосивших ся свідків, і оправдав урядуючого тоді комісара поліції, який після закону не міг допустити до віча під голим небом на ул. Браєрівській. Проти поліціянтів, що самовільно ужили шабел, веде ся дожджене з рамени військових властей.

Пос. Райский, голова шкільної комісії, відповів на онодішню інтерв'єляцію пос. Олевницького, що внесена в справі заложення руских гімназій не підуть скоро під наради, бо шк. комісія має до полагати 20 вносень і 1200 петицій, а правительственні вносення мають першенство перед вносеннями послів.

З днешньої черги сойм передає адміністр. комісії в першій читанню звіт кр. виділу в справі дозволу повіт. раді в Перемишлянах затагнути позичку 68.408 К. Потім прийнято звіт комісії дорогової над звітом департаменту кр. виділу та звіт комісії кравого господарства в справі дренажу ґрунтів. По переведенню дискусії над звітом правничої комісії що до опіки над сиротами і по першій читанню кількох вносень маршалок замкнув засідане заповідаючи слідує на поведілок о 10. год.

Між поставленими вносеннями було пос. Заячука в справі регуляції Прута від Коломиї до Семаковець. Інтерв'єляції внесли: пос. Кавелок в справі поведіння учителя Ледера в Кривенькім; п. Содомори в справі забрани властями уживання рускої мови яко урядової в Швейкові; п. К. Левіцького в справі будови т. зв. татарського мосту в Глиннах і п. Сеника в справі переведення підгаецьким староством конкурентивної розправи на будову церкви в Гвильчи.

МАЛИЙ ФЕЙЛЕТОН.

Про холеру.

(Дальше).

Аж німецький лікар Роберт Кох знайшов, що у кишках хорої на холеру людини є особливий мікроб — маленька крива паличка, яку він назвав „комабацілла“ (кома — значить протинок, а бацілла — паличка). Живе і плодить ся той мікроб у кишках хорої людини і виходить звідтіля з калом, іноді і з сечю. Через той кал зараза може ширитись по світі і передаватись иншим людям. Скажемо для прикладу: коли ходив хорий „до вітру“ кудись у темний куток — поза хату або у хлівець, то значить лишив там свою заразу. А у такому темному куточку, де до того ще й вогко буває, і гній та вища нечистота є — зараза холерна може собі любовенько жити і плодитись, особливо влітку, коли тепло. З поза ха-

ти можуть дощі змити ту заразу в річку, ставок або криницю і таким чином може зарозитись вода: будуть люди ту воду пити, будуть враз із водою ту лиху заразу у себе приймати. Або може скотина той холерний кал розмісити ногами, пристане той кал до копитів, а як поженуть скотину до води, то занесе вона холерну заразу на своїх ногах у воду і знов зарозить її. Абож як понесе баба прати шмаття холерного чи рядишну зпід його у річку, чи ставок: до сорочки, до постелі пристають частинки холерного калу і таким чином зараза знов може перенестись у воду. Або ще инакше може бути: мухи та инша комашня насядуть на холерний кал, а потім перелетять на харчі чи на ягоди і на своїх ніжках перенесуть тих малесеньких, невидимих мікробів холерних на ті харчі і значить, можуть люди з ними наїстись і лжкої зарази.

Неможливо описати всі способи, якими може ширитись та зараза холери. Але треба памятити добре дві речі:

1. Холерна зараза виходить з хорого з калом його або сечю.
2. Попадає та зараза у тіло здорової людини через рот з їжою або водою.

Отже тепер легко доміркуватись, що треба робити, щоб не ширилась зараза від хорого і щоб не попадала у тіло здорової людини.

Щоб не ширилась зараза — треба обережно поводитись з калом хорого на холеру: не водити холерного „до вітру“ по закутках, а дати йому посуду яку для тої потреби і кал виливати у глибоку ямку у землі та зараз засипати ту нечистоту вапном та землею (вапно добре вбиває холерних мікробів). Шматє, сорочки і постіль хорого поперед треба попарити окропом (кипячем), бо мікроби гинуть від тепла більше як 60 градусів, або й вварити, або вимочити у сулемі (сулема дуже добре нищить мікробів), а тоді вже полоскати. Як видужає хорий або помре, то очистити після його хату: вибілити стіни, засипати долілку вапном, помити окропом (кипячем) з милом під, стільці, лави, посуду всяку і одєжу і кожухи вивітрити на сонці довго (бо й від сонця та висиханя гинуть мікроби). Одно слово: зробити в хаті добру очистку чи, як то кажуть, дезінфекцию. А щоб самому не зарозити ся, треба памятити, що холерна зараза входить у наше тіло через рот з їжою або водою. Тому то воду треба пити або дуже чисту, з жерела, або переварену (бо у кипячій воді гинуть усікі мікроби); їжу їсти переважно варену, а коли хочеть ся сирої садовини, городини — то їсти її можна тільки обмивши поперед, щоб не було на ній куряви, або тої нечистоти, що мухи насиділи. До їжі братись чистими руками, помивши їх поперед добре милом, бо й до рук наших можуть пристати мікроби, особливо коли ми брались за хорого, або були близько його. Опріче того треба дбати, щоб шлунок (желудок) у нас був здоровий, і кишки також, бо здоровий шлунковий сік нищить мікробів. А для того не треба наїдатись несвіжої їжи, обідатись зелені, обпиватись горівкою, бо все се ослабляє шлункові соки. А як є у кого бігунка (понос), то треба вилічатись з неї у лікаря.

(Конець буде).

Телеграми

в дня 20. жовтня.

Софія. Прибули ту два члени молодотурецького комітету, аби нарадити ся з комітетом Союзу всіх болгарських сторонниців для порозуміння в спірних справах. З огляду, що міродатні чинники правительственні відносять ся до тої наради прихильно, є надія, що між Туреччиною а Болгарією приїде до порозуміння.

Париж. Тутешним днешникам доносять, що між Австрією а Туреччиною розпочали ся переговори у всіх спірних справах. Переговори ведуть ся через австро-угорського амбасадора в Царгороді, маргр. Палявічінього.

НАРОДНА ГОСТИНИЦЯ.

Готель, реставрація і казарня — ріг ул. Сикстускої і Косцюшка у Львові.

Приїхали дня 20. с. м.: В. Загаєвич, Волчухи; др. Ів. Гринецький, Тернопіль; В. Ціман, Краків; о. А. Пеленський, Книгиничі; о. С. Донарович, Бориничі; Ів. Ждах, Цішанів; о. А. Рудавський, Гай нижній; Е. Шпіцман, Дрогобич; Г. Вайс, Стрий; Я. Рабінювич, Перемишль.

РУСИНИ! Жадайте у всіх трафіках, торговлях і крамницях лише туток і паперців з першої галицько-руської фабрики Євгена Білінського в Збаражі.

З доходу сеї фабрики йде 35% на будову церкви в Сеняві, 10% на школи і бурситов. педагогічного, а 5% на сироти і вдови по св'ятих.

Держім ся покликю:

Свій до свого!

Товариство взаїмних обезпечень

„Дністер“

у Львові, при улиці Рускій ч. 20. (дім власний).

приймає обезпеченя будинків, всяких річий домашніх і господарських, збіжжя і паші против шкід від пожару.

Шкоди ліквідує і виплачує „Дністер“ з найбільшою скоростію. Оцінка шкід відбуває ся в присутності 2 господарів членів. Дотепер виплатив „Дністер“ 15.885 відшкодовань в сумі вісім і пів мільона корон.

Зиск по скінченім році звертає ся членам. Звороти за р. 1906 і 1907 виносили по 10 проц.

Банк красний у Львові і в Чернівцях, Каса ощадности у Львові, Руска Щадница в Перемишлі приймають поліси „Дністра“ при уділюванню позички.

На житє можна обезпечити ся через „Дністер“ в Краківськім Товаристві.

Агенції „Дністра“ знаходять ся в кождім місті і в многих селах; там, де еще не робить инший агент „Дністра“, можуть письменні селяни старати ся о уділенє агенції. До тепер заробили агенти 1,142,108 корон провізії.

Фонди Товариства 31/12 1907:

Фонд резервовий	K 1,003,364—
„ резерви премій	„ 613,720—
„ спец. на звороти	„ 50,939—
„ на ріжницю курсів	„ 3,437—
„ резерви спеціальної	„ 35,000—
„ емерит. урядників	„ 218,364—
инші фонди ваєсмотреня	„ 40,000—
Разом сума	K 1,964,824—

Селяні! аскуруйте ся від шкід огневих!

Розклад залізничних поїздів

важний від 1. мая 1908.

До Львова приходять з	рано	перед пол.	по пол.	вечер	в ночі
Кракона	5:50	8:55	1:30	5:45	9:50
Кракова	7:25	9:50	—	8:40	2:30
Ряшева	—	—	1:10	—	—
Підволочиск	7:20	12:00	2:15	5:40	10:30
Чернівцець	8:07	—	2:05	5:57	9:30
Чернівцець	—	—	—	—	12:20
Станиславова	5:40	—	—	—	—
Коломиї	—	10:20	—	—	—
Стрия	7:29	11:43	3:50	—	11:00
Пустомит	7:29	11:43	3:50	—	11:00
Самбора	8:00	10:30	2:00	—	9:10
Любіня	8:00	10:30	2:00	9:10	—
Рава рускої	7:10	12:40	4:50	—	—
Янова	8:26	1:15	5:00	9:25	10:10†
Брухович	7:10	—	12:40	4:50	8:20
Брухович	8:15	—	—	—	—
Зимньої води	5:50	7:25	1:10	5:45	9:50

Зі Львова відходять до	рано	перед пол.	по полуд.	вечер	в ночі
Кракова	3:50	8:25	2:45	7:00	11:15
Кракова	—	8:40	6:12	7:35	12:45
Ряшева	—	—	3:30	—	—
Підволочиск	6:20	10:40	2:16	7:45	11:10
Чернівцець	6:10	9:35	2:23	—	10:38
Чернівцець	—	—	—	2:40	2:50
Станиславова	—	—	—	6:03	—
Коломиї	—	—	—	—	—
Стрия	7:30	—	2:25	6:42	11:25
Пустомит	7:30	—	2:25	6:42	11:25
Самбора	6:00	9:05	4:00	—	10:45
Любіня	6:00	9:05	—	4:00	10:45
Рава рускої	6:14	11:05	—	7:10	11:35†
Янова	6:58	9:15	1:35†	3:35	6:30
Брухович	7:21	11:05	—	—	—
Брухович	6:14	—	3:35	7:10	11:35†
Зимньої води	3:50	8:40	3:30	7:35	11:15

ЗАМІТКА: Поспішні поїзди печатані товстим друком. — Поїзди їдучі лише в неділі означені †.

